

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie systemu szkoleń BHP, oceny skuteczności i nadzoru nad jakością szkoleń

Rada Ochrony Pracy przy Sejmie RP na posiedzeniu 18 października 2016 r. zapoznała się z informacjami na temat systemu szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz oceną skuteczności i nadzoru nad szkoleniami zaprezentowanymi przez Państwową Inspekcję Pracy (PIP), Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (CIOP-PIB) oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Służby BHP (OSPS BHP).

W materiale przedstawionym przez PIP zaprezentowano wyniki kontroli spełnienia wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy u pracodawców. Brak szkoleń bhp lub ich niewłaściwe przeprowadzanie stwierdzono u co trzeciego kontrolowanego pracodawcy. Odnotowano także przypadki zakładów pracy, w których żaden z pracowników nie został poddany szkoleniu wstępnemu. Stan taki powoduje niewystarczające przygotowanie pracowników do pracy, skutkujące nieprawidłowymi zachowaniami, których rezultatem są wypadki przy pracy. Niewłaściwe szkolenie w zakresie bhp jest jedną z głównych przyczyn wypadków, w tym zwłaszcza w przypadku pracowników ze stażem krótszym niż 1 rok i zatrudnionych w najbardziej niebezpiecznych sektorach gospodarki.

Do głównych przyczyn tego stanu rzeczy zaliczono:

- brak zaangażowania części pracodawców w kształtowanie bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym zainteresowania problematyką szkoleń (duża część pracodawców lekceważy swoje obowiązki w tym zakresie, dopuszczając pracowników do prac niebezpiecznych, o wysokim ryzyku utraty życia lub zdrowia, bez właściwie przeprowadzonych szkoleń),
- traktowanie szkolenia bhp w kategorii nieuzasadnionych kosztów (w celu ich zmniejszenia dokonuje się wyboru najtańszych usług, łączy się w jedną grupę dużą liczbę pracowników z różnorodnych stanowisk pracy i prowadzi się dla niej szkolenie według jednego programu),
- brak należytej kontroli procesu szkolenia przez osoby, którym zlecono wykonywanie zadań służby bhp w zakładzie pracy (szczególnie w małych zakładach pracy). Stwierdzono także, że poszukiwanie przez pracodawców najtańszych rozwiązań prowadzi do obniżenia jakości usług świadczonych przez firmy szkolące w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W materiale przedstawionym przez CIOP-PIB zaprezentowano ocenę funkcjonowania systemu szkoleń w zakresie bhp, zwracając szczególną uwagę na rolę pracodawców jako odpowiedzialnych za zapewnienie szkoleń, a także funkcjonowanie jednostek szkolących i prowadzących szkolenia wykładowców.

Wskazano, że mimo wielu lat obowiązywania rozporządzenia w sprawie szkoleń dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy nie zostały w praktyce uruchomione mechanizmy stymulujące i weryfikujące ich poziom. Brak skutecznych mechanizmów kontroli i oceny funkcjonowania rynku edukacji w dziedzinie bhp zaowocował wieloma niepokojącymi zjawiskami, z ignorowaniem przepisów prawa włącznie.

Podkreślono, że aktualnie dla większości przedsiębiorców ważny jest nie efekt, którym są prawidłowo szkoleni pracownicy, lecz posiadanie zaświadczeń o ukończeniu przez nich szkoleń. Częstą praktyką jest kupowanie zaświadczeń o ukończeniu szkolenia bez obecności pracownika na szkoleniu. Stwierdzono również, że uregulowania dotyczące ramowych programów edukacji w zakresie BHP nie nadążają za potrzebami wynikającymi ze zmian na rynku pracy, nowymi technologiami i zmianami organizacji pracy oraz wynikającymi z tego nowymi zagrożeniami.

Jednym z podstawowych problemów jest niedostateczne przygotowanie kadry kierowniczej w przedsiębiorstwach do prowadzenia niezwykle istotnych szkoleń stanowiskowych. Z kolei większość szkoleń okresowych jest prowadzona metodą samokształcenia z wykorzystaniem e-learningu, ale z pominięciem osobistego zdania egzaminu.

Właściciele jednostek edukacyjnych nie muszą obecnie spełniać żadnych kryteriów. Mimo że na rynku szkoleń funkcjonuje wiele jednostek prowadzących szkolenia na dobrym poziomie, to jednak ponad 80% jednostek prowadzących szkolenia okresowe bhp to osoby fizyczne, które prowadzą je na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W takich przypadkach wszystkie rodzaje obowiązkowych szkoleń prowadzone są jednoosobowo i bez właściwego ich oprzyrządowania. Z tak realizowaną formułą organizacji szkoleń bhp nie są w stanie konkurować dobrze zorganizowane i wyposażone jednostki szkoleniowe. Brak jasno określonych minimalnych wymagań dla jednostek edukacyjnych powoduje, że konkurują między sobą jednostki o skrajnie różnych zasadach działalności, organizacji i kosztach funkcjonowania. Bardzo powszechną praktyką jest

obciążanie przez pracodawcę pracownika służby bhp, szczególnie młodych absolwentów nie mających jakiegokolwiek praktyki w środowisku pracy, warunkując ich zatrudnienie prowadzeniem wszystkich obowiązkowych szkoleń w zakładzie.

Jednocześnie wzrosła liczba dobrze przygotowanych teoretycznie wykładowców kończących studia podyplomowe z zakresu bhp. W CIOP-PIB studia takie ukończyło dotąd ponad 2100 osób (rocznie ok. 120 osób).

Wskazano na potrzebę podnoszenia kwalifikacji wykładowców poprzez promowanie systemów oceny i nadzorowania kwalifikacji wykładowców oraz uzyskiwania przez nich odpowiednich certyfikatów kompetencji. W Ośrodku Certyfikacji Osób i Systemów Zarządzania działającym w CIOP-PIB takie certyfikaty uzyskały dotąd 123 osoby. Ośrodek ten działa pod nadzorem gwarantującej jego bezstronność Rady Zarządzającej, w skład której wchodzi przedstawiciele wszystkich stron zainteresowanych procesem certyfikacji kompetencji.

W materiale przedstawionym przez OSPS BHP potwierdzono nieprawidłowości dotyczące systemu szkoleń bhp. Przedstawiono przegląd podstaw prawnych oraz informacje nt. praktycznej realizacji szkoleń. Krytycznie oceniono możliwość realizowania szkoleń poprzez „samokształcenie kierowane”. Zwrócono szczególną uwagę na narastające zjawisko oferowania i kupowania niskiej jakości usług szkoleniowych bhp za pośrednictwem Internetu. Ze względu na brak wymagań dla jednostek organizujących szkolenia bhp i wykładowców tej problematyki wskazano na potrzebę wprowadzenia jasnych oraz precyzyjnych kryteriów oceny, które powinny być stosowane przy wydawaniu zezwoleń na prowadzenie szkoleń. Stosowanie zasad niekontrolowanej konkurencji w dziedzinie szkoleń bhp prowadzi bowiem do drastycznego zaniżania ich poziomu sprowadzając wybór oferty wyłącznie do jej ceny.

Przedstawiono także zasady etyki zawodowej służby BHP zawierające podstawowe normy postępowania, jakimi powinni się kierować pracownicy tej służby, wykonując zadania zawodowe. W zasadach etyki wskazano, że misją służby BHP jest dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracujących. Na podstawie przedstawionych materiałów oraz dyskusji Rada Ochrony Pracy uznaje za uzasadnione pilne przystąpienie do kompleksowej poprawy systemu szkoleń bhp, w szczególności w celu wzmocnienia nadzoru nad ich jakością.

W tym celu postuluje się:

1. Nowelizację rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy w następującym zakresie:
  - o wprowadzenia niezbędnych wymagań kompetencyjnych dla jednostek prowadzących szkolenia w dziedzinie bhp i ustanowienie zasad ich oceny i nadzoru nad jakością świadczonych usług.
  - o wprowadzenia ogólnodostępnego rejestru jednostek edukacyjnych prowadzących szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na podstawie oceny spełnienia przez nie podstawowych wymagań. Spełnienie tych wymagań powinno stanowić podstawę kontroli przeprowadzanych przez PIP.
Ogólnopolski rejestr jednostek edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy umożliwiłby wgląd do ich danych rejestrowych przez pracodawców oraz uprawnione organy nadzoru nad warunkami pracy.
2. Weryfikację niezbędnych wymagań kwalifikacyjnych dla wykładowców problematyki z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.
3. Zapewnienie w programach obowiązkowych szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy odpowiedniego przygotowania kadry kierowniczej przedsiębiorstw i instytucji do prawidłowego przeprowadzania szkoleń stanowiskowych dla pracowników.
4. Promowanie systemów oceny i nadzorowania kompetencji jednostek edukacyjnych poprzez udostępnienie wykazów certyfikowanych jednostek edukacyjnych i ich wykładowców, których kompetencje oceniono w ramach funkcjonujących w Polsce systemów akredytacji i certyfikacji kompetencji.
5. Określenie, jakie konkretnie efekty kształcenia muszą być osiągnięte w wyniku realizacji studiów podyplomowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy (minimalny zakres tematyczny, czas realizacji programu studiów oraz zasady i tryb organizacji).

PRZEWODNICZĄCY
Rady Ochrony Pracy

/-/ Poseł Janusz Śniadek

Warszawa, 14 listopada 2016 r.